

Česká voda do českých rukou? Hlavně to musí být ruce odpovědných profesionálů

Tohle volání je v poslední době poměrně často slyšet. Požadavek na českou vodu do českých rukou zaznívá zejména v čase předvolebním. Zastavme se alespoň u některých aspektů, které s sebou přináší vlastnictví a provozování vodohospodářského majetku.

V diskuzi o tom, zda soukromí provozovatelé vodohospodářského majetku příliš „nebohatnou“ na úkor jeho vlastníků, tedy většinou měst a obcí, se často operuje leckde vysokými cenami vodného a stočného.

DRUHÁ VODA? ALE NEMALÝ PROFIT Z NÍ MÁ I STÁT!

Výše plateb za vodné a stočné se tak často stává nejdůležitějším parametrem, podle něhož vlastníci vodohospodářského majetku i koncoví odběratelé posuzují (ne) výhodnost provozovatele tohoto majetku.

Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR, z. s., (SOVAK) však dlouhodobě připomíná, že významná část „ceny vody“ se odvádí státu. Ředitel a předseda představenstva SOVAK Ing. Oldřich Vlasák přibližuje základní strukturu vodného a stočného následovně:

- 37 % – nájem, odpisy, opravy a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací (VaK);
- 24 % – provozní náklady, energie, chemikálie, materiál, mzdy;
- 18 % – poplatky za odběr a nákup vody, finanční náklady a rezie;

- 13 % – DPH ve výši 15 %;
- 8 % – provozní zisk (před zdaněním).

Jak Oldřich Vlasák dále upozorňuje, tato struktura cen vodného a stočného vychází z cenových kalkulací skupiny padesáti největších provozovatelů vodohospodářské infrastruktury, kteří zajišťují zhruba 90 % celkových dodávek pitné vody a přibližně 75 % odvádění a čištění odpadních vod. V rámci jednotlivých společností se struktura cen vodného a stočného samozřejmě liší.

„Z celkové sumy plateb za vodné a stočné se státu, státním podnikům povodí či krajům ve formě daní, odvodů a poplatků vrací 41 %. Tím tyto odvody patří mezi nejvyšší v rámci Evropské unie. Nastavení výše těchto daní, odvodů a poplatků není v kompetenci vlastníků ani provozovatelů vodohospodářské infrastruktury. Kdyby se tedy například snížila DPH u vodného a stočného z 15 % na 10 %, jistě by to bylo

Jestli se někde něco nepovedlo, snažme se to napravit. Ale nevylévejme s vaničkou i dítě

Na červnovém odborném semináři, který se pod názvem Fakta o vodě uskutečnil v Poslanecké sněmovně, mezi nejrespektovanějšími řečníky byl i Ing. Josef Malíř, někdejší náměstek primátora Hradce Králové v letech 2002–2010, který nyní působí v privátní sféře.

Na téma nakládání s vodohospodářským majetkem obcí a měst jsme Josefu Malířovi položili několik otázek.

■ Proč je podle vašeho názoru dnes poměrně často slyšet volání po tom, aby se česká voda vrátila do českých rukou, když obce a města ve většině případů jsou stále vlastníky vodohospodářské infrastruktury? Je to dáno cenami vodného a stočného, které se mnohde rok od roku plíživě zvyšují, nebo obavou, že provozovatelé vodovodů a kanalizací mají z této své činnosti neúměrný zisk?

Domnívám se, že je za tím poněkud specifický český způsob uvažování, malá informovanost a krátká historická paměť, kterou nelze vyčítat občanům. Ti mají svých jiných starostí dost a dost, ale především těch politikům, kteří z toho v předvolební době tvoří zásadní téma. Nemyslím si však, že ceny vodného a stočného hrají v těchto názorech zásadní roli. Důvodem jsou spíše opakovaně zveřejňované informace o dividendách, které z vodárenství odcházejí do zahraničí. Oním specifickým způsobem uvažování míním to, že veřejná sféra si dosti často neuměla – a někdy to neumí dodnes – poradit s tím, jak zajistit efektivní fungo-

vání některých veřejných služeb. Proto se v minulosti mnohé nevýdělečné záležitosti svěřily soukromému sektoru. A když soukromý sektor poté, co za možnost provozovat tyto služby veřejnému sektoru zaplatil, následně velmi často ukázal, že to jde a že se dokonce dá na dosud prodělečných či málo výnosných službách vydělat, pak má najednou mnoho lidí pocit, že nás všechny ten soukromý sektor tak nějak okrádá...

Rovněž obce a města si v řadě oblastí v devadesátých letech i později často nevěděla dost dobře rady se zajištěním veřejných služeb, které na ně stát postupně takřkajíc hodil. Představitelé komunální sféry si postupně uvědomovali jejich finanční náročnost, ale velmi často neviděli reálnou možnost vše ufinancovat z běžných rozpočtových příjmů.

Některá řešení se zdařila více, jiná méně a některá se ukázala jako špatná. Mezi ta špatná však určitě nepatří provozní model, kdy vlastník vodárenské infrastruktury ji pronajme za předem stanovených podmínek samostatné provozní společnosti. Pokud se na začátku nastavily dobře základní parametry spolupráce vlastníka, tedy měst a obcí, a soukromého provozovatele, přinesl tento model nejen potřebné finanční prostředky, ale zejména výrazné zefektivnění provozu vodárenských

společností. To je třeba případ Hradce Králové. Jestliže se tedy někde něco nepovedlo, snažme se to napravit, ale nevylévejme s vaničkou i dítě.

■ Z výsledků benchmarkingu, který mezi vodárenskými společnostmi provedlo Ministerstvo zemědělství, vyplývá, že tam, kde vodohospodářskou infrastrukturu provozuje ve větších celcích soukromý provozovatel, obvykle bývá důsledněji dodržován plán obnovy potrubí. Mělo by to hovořit ve prospěch oddílného modelu provozování vodohospodářské infrastruktury?

Určitě ano. Oddílný provozní model už svou podstatou vede k tomu, že právě v této oblasti jsou provozovatel a vlastník v trvalém střetu. Zájem provozovatele je, aby infrastruktura byla v co nejlepším stavu, neboť všechny havárie a mimořádné situace řeší právě on jako subjekt zodpovědný za dodávku vody a její odvedení a vyčištění. Vytváří tedy na vlastníka stálý tlak, aby majetek obnovoval – a tento vnější tlak ve smíšených společnostech chybí. To může vést k tomu, že si taková společnost z různých důvodů – třeba kvůli politickému tlaku na nezvyšování vodného a stočného, vylepšení aktuálních ekonomických ukazatelů apod. – takřkajíc ulevuje právě na úkor obnovy majetku. Takový přístup se však vždy v dlouhodobém horizontu vymstí.

Na druhou stranu musí být parametry spolupráce provozovatele a vlastníka nastaveny tak, aby vlastník měl